

Rikorisriskit

► Onko yrityksesi rikoksentekijälle helppo kohde? Rikollisuuden kansainvälistymisen ja ammattimaisuuden seurauksena yritysten riski joutua rikosten kohteeksi on kasvanut. Rikorisriskiä voidaan hallita ennaltaehkäisevän kartoituksen ja toimintasuunnitelman avulla. Rikosten ennaltaehkäisy on aina kannattavampaa kuin jo tapahtuneiden vahinkojen selvitys.

Mikä on rikorisriski?

Rikos johtaa aina yrityksen kannalta negatiivisiin seurauksiin. Rikokset voivat kohdistua yritykseen tai sen henkilöstöön, mutta myös yrityksen toiminnassa voidaan tehdä rikos.

Useat yrityksiin kohdistuneista rikoksista ovat asianomistajarikoksia, jolloin rikoksen kohteeksi joutuneella on **näyttövelvoite**. Teknisten turvallisuusratkaisujen avulla voidaan todentaa tapahtuneet teot sekä niiden tekijät. Valvonnan edellytyksistä määrätään tarkemmin rikoslain salakatselusäännöksessä ja laissa yksityisyyden suojasta työelämässä.

Rikokseen seuraamuksena on myös **vahingonkorvaus**, jonka tarkoituksena on korvata materiaaliset vahingot sekä myös rikosprosessista aiheutuneet kustannukset. Useissa tapauksissa rikoksen välilliset kustannukset ja muut seuraukset ovat huomattavasti suuremmat kuin itse teon aiheuttamat vahingot. Myös yritys voi joutua korvausvastuuseen, jos sen toiminnassa on tehty rikos (ympäristörikokset, rahanpesu, jne) jolloin yhteisöosakko voi olla jopa 850.000 €.

Rikorisriskien ennaltaehkäisy

Suuri osa yrityksiin kohdistuneista vakavammista rikoksista on ennalta suunniteltuja. Tärkein rikosten ennaltaehkäisyn periaate on, että **poistetaan rikoksentekomahdollisuus ja lisätään kiinnijäämisriskiä**.

Rikoksen ennaltaehkäisy on taloudellisempaa kuin vahinkojen selvittäminen.

- **Rakenteellisen suojauksen** avulla voidaan vaikuttaa yritykseen kohdistuvien murtojen, vahingontekojen sekä asiattomien henkilöiden aiheuttamiin vahinkoihin (lukot, kalterit, murtosuojaus, kiinteistövalvonta, jne.).
- **Turvallisuusvalvonnan** avulla kyetään seuraamaan ja todentamaan tiloissa sekä tietojärjestelmissä liikkuneet henkilöt sekä häiriöt (kulunvalvonta, vartiointi, tietojärjestelmien lokitiedot, jne.).
- **Henkilöstön tietoisuus** ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja eri riskeistä (koulutus, ohjeet, yhteiset toimintatavat) lisää työviihtyvyyttä sekä vä-

hentää rikoksien aiheuttamia pelkoja ja muita epävarmuustekijöitä.

Rikorisriskien hallinta

Työkortin rikorisriskit on **luokiteltu rikoslajeittain** yrityksen lähtökohdista katsoen. Luokittelu kattaa yrityksiin kohdistuvat rikokset. Useat rikokset vaikuttavat moniin toimintoihin, joten yrityksen tulee myös arvioida miten rikos vaikuttaa muihin osalualueisiin (yritysvakoilu => tieto, toiminta, yrityskuva, tuotteet ja palvelut, asiakkaat ja sidosryhmät).

Yrityksen operatiivisesta toiminnasta vastaa **toimitusjohtaja**, joka on usein asianomistajan roolissa rikostapauksissa. Toimitusjohtajan vastuiden hallinta edellyttää myös tietoisuutta siitä, mitkä ovat yritykseen kohdistuneet rikorisriskit sekä mitä toimenpiteitä yrityksessä on tehty niiden poistamiseksi, vähentämiseksi tai siirtämiseksi. Toimitusjohtaja viime kädessä vastaa kaikista yrityksen toiminnosta, myös rikostapauksissa. Johdon tulee varata tarpeelliset resurssit rikorisriskien hallintaan sekä vastuutettava ja perehdytettävä henkilöstöä riittävässä määrin rikorisriskien torjuntaan.

Rikoksen tapahduttua

- Jos epäilet yrityksesi joutuneen rikoksen kohteeksi (esim. tietorikokset, kavallukset, petokset, jne.) ota yhteyttä poliisiin tai ulkopuoliseen rikosturvallisuuden asiantuntijaan
- Ilmoita tapahtuneesta poliisille ja vakuutusyhtiölle ja toimi saamiesi ohjeiden mukaan
- Laadi suunnitelma tiedottamistoimenpiteistä
- Selvitä rikoksesta aiheutuneet vahingot ja ryhdy toimiin rikoksen vaikutusten vähentämiseksi
- Selvitä miten rikos olisi voitu estää
- Selvitä rikoksesta aiheutuneet suorat ja välilliset kustannukset
- Dokumentoi yrityksesi rikoshistoria

Rikosriskikartta

Yritys:	Ryhmä/arvioija:
Tarkastelun kohde:	Päiväys:

Henkilöt

- Pahoinpitely
- Vapaudenriisto
- Ryöstö
- Kuolemantuottamus
- Seksuaalinen häirintä
- Liikennejuopumus
- Työrikos
- Muu

Yrityskuva

- Kunnianloukkaus
- Kiristys
- Huumausainerikos
- Avustusrikos
- Lahjoman vastaanottaminen
- Kätkemisrikos
- Muu

Toiminta

- Kirjanpitorikos
- Verorikos
- Laiton uhkaus / pakottaminen
- Julkisrauhan rikkominen
- Ympäristörikos
- Säännöstelyrikos
- Tuonti- ja vientirikos
- Osakeyhtiörikos
- Muu

Omaisuus

- Luvaton käyttö
- Vahingonteko
- Kavallus
- Maksuvälinerikokset
- Tuhotyö
- Muut yleisvaaralliset rikokset

Rikosriskit

Tuotteet ja palvelut

- Väärennys
- Tekijänoikeusrikos
- Terveiden vaarantaminen / sabotaasi
- Teollisoikeusrikos
- Markkinointi- ja kilpailumenettelyrikos
- Muu

Asiakkaat ja sidosryhmät

- Velallisen rikokset
- Kavallus
- Lahjonta
- Arvopaperimarkkinarikos
- Vaaran aiheuttaminen
- Luottamusaseman väärinkäyttö
- Kiskonta
- Muu

Tieto

- Tietomurto
- Viestintärikos
- Salassapitorikos
- Yrityssalaisuusrikos
- Henkilörekisteririkos
- Petos
- Salakuuntelu / -katselu
- Muu

Täyttöesimerkki

Tietomurto - Merkittävä riski; OK Kirjanpitorikos - Asia kunnossa; Väärennys - Ei koske meitä

Henkilöt. Pahoinpitely, vapaudenriisto, ryöstö, kuolemantuottamus sekä seksuaalinen häirintä voivat kohdistua yrityksen henkilöstöön, mutta myös asiakkaisiin. Liikennejuopumukseen ja työrikokseen voi syyllistyä yrityksen henkilöstö. Lisää tietoja henkilöihin kohdistuvista riskeistä antavat henkilöriskien työvälineet.

Yrityskuva. Useat rikokset vaikuttavat myös yrityskuvaan, varsinkin jos tekoihin syyllistyy yrityksen oma henkilöstö

Toiminta. Talousrikokset voivat vaikuttaa yrityksen koko toimintaan. Mm. kirjanpitorikos, verorikos ja ympäristörikos ovat tekoja, joihin yritys voi syyllistyä harkitsemattomalla toiminnallaan. Laiton uhkaus/pakottaminen sekä julkisrauhan rikkominen ovat tekoja, joissa teon kohteena on yritys ja sen henkilöstö.

Omaisuus. Yrityksen hallussa oleva omaisuus on usein rikoksenteon kohteena ja tekojen taustalla on rikoksenteon taloudellisen edun tavoittelu tai vahingoittamistarkoitus.

Tieto. Yrityksen tärkein omaisuus on sen tai henkilöstön hallussa oleva tieto. Tietorikokset ovat lisääntyneet merkittävästi tietoyhteiskunnan kehittymisen myötä. Useat tietorikokset (mm. yritysvalvonta) edellyttävät, että yrityksessä on tehty konkreettisia toimenpiteitä tietojen suojaamiseksi, jotta lain suoja on mahdollinen. Lisää tietoa tietoihin kohdistuvista rikoksista antavat tietoriskien työvälineet.

Tuotteet ja palvelut. Yrityksen erityisosaaminen ja menestyminen markkinoilla voi vaarantua sen tuotteisiin ja palveluihin kohdistuvilla rikoksilla. Yrityksen on myös varmistuttava siitä, että se ei toiminnallaan syyllisty esimerkiksi tekijänoikeusrikkoksiin, teollisoikeusrikkoksiin tai markkinointi- ja kilpailumenettelyrikkoksiin.

Asiakkaat ja sidosryhmät. Yrityksen tärkeimpien sidosryhmien etujen tai niiden väärinkäytöksiltä suojaaminen on myös osa rikosriskien hallintaa.